

درسنامه

نسخه الکترونیک

www.ketab.ir

سخننامه	: نهج البلاغه برگزیده شرح
عنوان و نام پدیدآور	: آموزه‌های نهج البلاغه / نویسندگان: منصوره السادات خاتمی، اودنگران، کاظم علی، ...
مشخصات نشر	: با همکاری پژوهشگاه قرآن و عترت نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه آزاد اسلامی.
مشخصات فیزیکی	: قم: نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاهها، دفتر نشر معارف، ۱۴۰۳.
فهرست	: ۲۴۴ ص.
شابک	: مدیریت امور دروس معارف.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۴۴۱-۶۵۵-۹
شابک	: فربها
شابک	: نویسندگان: منصوره السادات خاتمی، مریم رضایی، زهرا مقیمی، آزاده مرادآبادی، مجید حمدانی.
شابک	: بالای عنوان: درسنامه
شابک	: کتابنامه: ص ۲۴۳-۲۴۴ [همچنین به صورت زیر نویس.
موضوع	: علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت، ۴۰ ق. نهج البلاغه -- نقد و تفسیر
شابک	: Ali ibn Abi-talib, Imam I, Nahjol - Balaghah -- Criticism and interpretation
شابک	: علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت، ۴۰ ق. نهج البلاغه -- اخلاق
شابک	: Ali ibn Abi-talib, Imam I, Nahjol - Balaghah -- Ethics
شابک	: خاتمی، منصوره السادات، ۱۳۵۸-
شابک	: شریفی دوست، حمزه، ۱۳۵۶-، ناظر
شابک	: علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت، ۴۰ ق. نهج البلاغه، برگزیده، شرح
شابک	: Ali ibn Abi-Talib, Imam I, ۶۶۱-۶۷۱, Nahjol - Balaghah, Selections, Commentaries
شابک	: نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه آزاد اسلامی، پژوهشگاه قرآن و عترت (ع)
شابک	: نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاهها، مدیریت امور دروس معارف اسلامی
شابک	: نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاهها، دفتر نشر معارف
شابک	: ۲۴۳، ۴۴۱، ۶۰۰، ۹۷۸
شابک	: ۳۹۷/۹۵۱۵
شابک	: ۹۳۵۵۴۶۶

نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه
معاونت فرهنگی و اجتماعی و امور کتابخانه‌ها

شماره ۴۰۲/۳/۴۱۱۸
تاریخ ۱۳۰۲/۰۸/۰۲

شناسه درسی

(تأییدیه متن درسی معارف اسلامی)

در راستای بهبود محتوا و سامان بخشی به دروس معارف اسلامی دانشگاه، بدینوسیله «شناسه درسی» کتاب «درسینامه نهج البلاغه» برای تدریس در مقطع کارشناسی صادر می‌شود.

کد شناسه: ۱۱۳

نام کتاب: درسینامه نهج البلاغه	مؤلف: تیم تدوین
دانشگاه‌های قابل تدریس: دانشگاه‌های سراسر کشور	تعداد واحد: ۲ واحد
گرایش: منابع اسلامی (تفسیر نهج البلاغه)	

از خداوند منان برای مؤلفان محترم، توفیق مضاعف در عرصه جهاد تبیین طلب می‌کنیم.

مدیر امور دروس معارف اسلامی

درسینامه نهج البلاغه

با اقتباس از اندیشه‌های استاد سید محمد باقر عسکری خمینی

www.ketab.ir

•• تیم نویسندگان درسینامه نهج البلاغه ••

۱. منصوره السادات خاتمی: تحصیلات: دکتری علوم قرآن و حدیث، مدرس دانشگاه
۲. مریم رضایی: تحصیلات: دکتری علوم قرآن و حدیث، عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد
۳. زهرا مقیمی: تحصیلات: دکتری علوم قرآن و حدیث، مدرس دانشگاه
۴. آزاده مرادآبادی: تحصیلات: کارشناسی ارشد علوم قرآن و حدیث، مدرس دانشگاه
۵. مجید حمدانی: تحصیلات: دکتری تکنولوژی آموزشی، مسئول تنظیم اهداف و خودارزیابی ناظر علمی: حمزه شریفی دوست

•• صفحه‌آرا: محمد صادق صالحی •• ناشر: دفتر نشر معارف •• چاپ: اول/ ۱۴۰۳

•• شابک: ۹-۶۵۵-۴۴۱-۶۰۰-۹۷۸ •• تیراژ: ۲۰۰۰ •• قیمت: ۱۰۰,۰۰۰ تومان ••

تلفکس: ۰۲۵-۳۷۷۴۰۰۰۴

مراکز پخش

اراک: ۰۲۲۲۹۰۳۸-۸۶، ارومیه: ۰۳۴۷۷۸۳-۹۱۴، اصفهان: ۰۸۳۳۵۹۸-۹۱۳، اهواز: ۰۲۲۲۸۰۰۰-۶، بابل: ۰۳۳۵۵۳۵۵-۱۰، بندرعباس: ۰۳۳۵۶۲۲-۵۸، بجنورد: ۰۳۳۵۶۲۲-۵۸، بیرجند: ۰۳۳۶۱۷۵۵۷-۷۶، تبریز: ۰۳۳۶۴۴۴-۵۶، تهران: ۰۸۸۹۱۱۲۱۲-۴، مشهد: ۰۳۳۶۴۴۴-۵۶، سمنان: ۰۳۳۶۵۳۳۱۱-۳۳، شهرکرد: ۰۳۳۶۵۳۳۱۱-۳۳، زاهدان: ۰۳۳۶۵۳۳۱۱-۳۳، زنجان: ۰۳۳۶۶۲۲-۴، ساری: ۰۳۳۶۵۳۳-۱۱، سیار: ۰۳۳۶۶۲۲-۴، سمنان: ۰۳۳۶۵۳۳۱۱-۳۳، کرمان: ۰۳۳۶۶۲۲-۴، کرمانشاه: ۰۳۳۶۶۲۲-۴، گرگان: ۰۳۳۶۶۲۲-۴، مشهد: ۰۳۳۶۶۲۲-۴، کازرون: ۰۳۳۶۶۲۲-۴، مهر: ۰۳۳۶۶۲۲-۴، نی‌ریز: ۰۳۳۶۶۲۲-۴، یاسوج: ۰۳۳۶۶۲۲-۴، یزد: ۰۳۳۶۶۲۲-۴

فهرست اجمالی

- ۱۷ درس اول آشنایی با نهج البلاغه
- ۳۳ درس دوم هدا در نهج البلاغه
- ۵۱ درس سوم پیروان الهی
- ۷۱ درس چهارم ولایت امام معصوم
- ۸۹ درس پنجم سیاست و حکومت
- ۱۰۷ درس ششم توصیه‌های امام علی علیه السلام به زمام‌داران
- ۱۲۵ درس هفتم سلوک امیرالمؤمنین علیه السلام در دوران حکومت
- ۱۴۳ درس هشتم آداب تعامل اجتماعی
- ۱۵۷ درس نهم فضیلت‌ها و کمالات انسانی
- ۱۸۹ درس دهم موانع کمالات انسانی
- ۲۰۳ درس یازدهم دنیا و آخرت
- ۲۲۱ درس دوازدهم راهبردهای نهج البلاغه برای دنیای امروز

فهرست

درس اول

۱۷... آشنایی با نهج البلاغه

۱۹... مقدمه

۱۹... نهج البلاغه، تالی قرآن

۲۰... اعتبار نهج البلاغه

۲۱... دو جنبه اهمیت نهج البلاغه

۲۱... نگاه کلی به نهج البلاغه

۲۱... زیبایی های نهج البلاغه

۲۲... ضرورت انس با نهج البلاغه

۲۳... جاودانگی آموزه های نهج البلاغه

۲۴... دایرة المعارفی از مفاهیم اسلامی

۲۴... نیاز دنیای امروز به نهج البلاغه

۲۶... تفاوت بنیادین نهج البلاغه با سایر روایات اهل بیت علیهم السلام

۲۷... بهره گیری از نهج البلاغه

۲۷... برخی از فواید فهم نهج البلاغه

۲۸... (الف) نهج البلاغه، کتاب معرفی شخصیت علی بن ابی طالب علیه السلام

۲۹... (ب) نهج البلاغه، کتاب شناخت ویژگی های انسان کامل

۲۹... (ج) نهج البلاغه، کتاب شناخت اسلام

۳۰... (د) نهج البلاغه، آیین نامه انقلاب اسلامی

۳۰... بهترین شرح نهج البلاغه

درس دوم

۳۳... خدا در نهج البلاغه

۳۵... مقدمه

۳۵... کج فهمی مردمان عصر جاهلیت درباره توحید

۳۶... توحید و نفی عبودیت غیر خدا

۳۸... شرط توحید، اطاعت نکردن از هوای نفس

۳۹... گستره مفهوم عبودیت در روایات

۴۰... قرارداد اولیه خداوند با انسان ها

۴۲... الف) نادیده گرفتن خدا در زندگی

۴۳... ب) شرک در قانون گذاری

۴۳... ج) فراموش کردن عطش خدا خواهی

۴۴... د) معصومیت زندگی خدا

۴۴... عاقبت شرک به خدا

۴۶... نیاز انسان به ارتباط با خدا

۴۶... ایمان و عمل صالح

۴۸... ایمان پایدار و ایمان ناپایدار

درس سوم

۵۱... پیشوایان الهی

۵۳... مقدمه

۵۴... اهمیت بحث نبوت

۵۴... ویژگی های دوران جاهلیت و زمینه های بعثت پیامبران علیهم السلام

۵۶... زمینه بعثت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله

۵۷... گزینش انبیا

۵۸... اهداف بعثت پیامبران علیهم السلام

۵۸... الف) وفای به عهد الهی

۶۰... ب) یادآوری نعمت های فراموش شده

۶۱... ج) اتمام حجت بر مردم

۶۲... (د) برانگیختن گنجینه‌های پنهان عقل در انسان‌ها

۶۴... (ه) نشان دادن قدرت الهی به مردم

۶۵... (و) استقامت در راه حق

درس چهارم

۷۱... ولایت امام معصوم

۷۳... مقدمه

۷۳... غدیر، نمونه‌ای از توجه‌ای دادن مردم به امامت

۷۴... الهی بودن امامت و ولایت

۷۵... مفهوم امامت

۷۶... مفهوم ولایت

۷۷... دو نوع امامت مطرح در قرآن

۷۸... قرار گرفتن امام معصوم در رأس جامعه

۸۰... امامت علی علیه السلام منطبق بر همه شاخص‌ها

۸۲... امیرالمؤمنین علیه السلام میزان حق

۸۳... بصیرت بخشی امیرالمؤمنین علیه السلام

۸۴... ویژگی‌های افراد شایسته امامت بر مردم

۸۵... تفاوت وضعیت حکومت پیامبر صلی الله علیه و آله و امیرالمؤمنین علیه السلام

درس پنجم

۸۹... سیاست و حکومت

۹۱... مقدمه

۹۲... حکومت در نهج البلاغه

۹۳... مفهوم حکومت

۹۳... الف) سلطان

۹۳... ب) ملک

۹۴... ج) رهبر

۹۴... د) والی

۹۵... حکومت، حق یا تکلیف

۹۶... ضرورت وجود حکومت

- ۹۷... اهداف تشکیل حکومت
- ۹۷... ۱) سوق دادن مردم به سوی بهشت
- ۹۸... ۲) ازبین بردن فقر
- ۹۸... ۳) برپایی عدل و احقاق حق
- ۹۹... ۴) رفع نیازهای مردم
- ۱۰۰... ۵) جلوگیری از ظلم به مردم
- ۱۰۰... منشأ حکومت علوی
- ۱۰۱... الف) ارزش‌های معنوی
- ۱۰۱... ۱) تقوا و عدالت، اصلی‌ترین پایه مشروعیت حکومت
- ۱۰۲... ۲) ایثار به جای استئثار و استعلا
- ۱۰۳... ب) رأی مردم و بیعت
- ۱۰۳... مردم، مسئول برپایی حکومت حق
- ۱۰۴... برکات و محالته دادن مردم در حکومت

درس ششم

۱۰۷... توصیه‌های امام علی (ع) به امام داران

- ۱۰۹... مقدمه
- ۱۰۹... اهداف قبول مناصب دولتی
- ۱۱۲... وظایف حاکم اسلامی در بیان امیرالمؤمنین (ع)
- ۱۱۲... ۱) جمع‌آوری مالیات
- ۱۱۲... ۲) دفاع از مردم در برابر دشمنان
- ۱۱۲... ۳) سازندگی معنوی
- ۱۱۳... ۴) رفاه اجتماعی
- ۱۱۳... تربیت فردی حاکم، مقدمه تربیت اجتماعی
- ۱۱۴... توصیه امیرالمؤمنین (ع) به کارگزاران
- ۱۱۴... الف) دقت در گزینش کارگزاران
- ۱۱۶... ب) نظارت بر کارگزاران
- ۱۱۶... ج) ایجاد انگیزه در کارگزاران
- ۱۱۷... د) لزوم بازرسی و پی‌گیری کارها
- ۱۱۷... ه) تنبیه متخلفان

www.ketab.ir

۱۱۸ ... ویژگی‌های مدیر مطلوب از دیدگاه امیرالمؤمنین علیه السلام

۱۱۸ ... (۱) کارآزمودگی و حیا

۱۱۹ ... (۲) داشتن خانواده صالح

۱۱۹ ... (۳) متقدم بودن در پذیرش اسلام

۱۱۹ ... (۴) پاک دامن

۱۲۰ ... (۵) قناعت

۱۲۰ ... (۶) آینده‌نگری و دوراندیشی

۱۲۰ ... محورهای خودسازی مدیران

۱۲۰ ... (الف) رعایت تقوا

۱۲۱ ... (ب) خلوت با خدا در بانشاط‌ترین اوقات

۱۲۱ ... (ج) ترجیح اطاعت خدا بر همه چیز

۱۲۲ ... وظایف مدیران درقبال مردم

۱۲۲ ... (الف) پرهیز از همت و مبالغه

۱۲۲ ... (ب) پرهیز از خلف وعده

۱۲۲ ... (ج) اجتناب از رانت خواری

۱۲۳ ... (د) ترجیح نارضایتی خواص بر نارضایتی عموم مردم

۱۲۳ ... (ه) پرهیز از خودخواهی

درس هفتم

۱۲۵ ... سلوک امیرالمؤمنین علیه السلام در دوران حکومت

۱۲۷ ... مقدمه

۱۲۸ ... ارزش حکومت از دیدگاه امیرالمؤمنین علیه السلام

۱۲۹ ... علل پذیرش حکومت از جانب امام علی علیه السلام

۱۲۹ ... (۱) مطالبه عمومی مردم

۱۳۰ ... (۲) حاضر شدن یاوران و پیروان

۱۳۱ ... (۳) مسئولیت الهی

۱۳۳ ... سلوک امیرالمؤمنین علیه السلام در دوران حکومت

۱۳۳ ... (الف) سلوک فردی

۱۳۴ ... (ب) سلوک اجتماعی

۱۳۴ ... (۱) رفتار با مخالفان

- ۱۳۵... ۲ رفتار با مستضعفان و مظلومان
- ۱۳۶... ۳ مقابله با تملق و چاپلوسی
- ۱۳۶... ۴ تفاوت رفتار در برابر مخالفان و معارضان
- ۱۳۷... ج سلوک سیاسی
- ۱۳۸... ۵ پرهیز از مکر و فریب
- ۱۳۸... ۶ مدارا با دشمنان با هدف هدایت آنها
- ۱۳۹... ۷ تقدم هدایت
- ۱۴۰... ۸ اتمام حجت با مخالفان و دشمنان
- ۱۴۱... ۹ مردود دانستن اصل «هدف وسیله را توجیه می‌کند»

درس هشتم

۱۴۳... آداب تعامل اجتماعی

- ۱۴۵... مقدمه
- ۱۴۵... ۱ تکریم دیگران حتی تکریم غیرمسلمان‌ها
- ۱۴۶... آداب تعامل با مردم
- ۱۴۶... ۱ توقع زیاد نداشتن از مردم
- ۱۴۷... ۲ همان با دگر کن که بر خود پنداری
- ۱۴۸... ۳ چشم‌پوشی از خطاها
- ۱۴۹... ۴ لبخند، کلید تعامل
- ۱۵۰... ۵ در امور اخروی ابتدا به فکر خودت باش!
- ۱۵۰... ۶ پرهیز از بدگویی و بدزبانی
- ۱۵۱... ۷ پرهیز از دوستی با برخی از افراد
- ۱۵۲... الف نادان
- ۱۵۲... ب بخیل
- ۱۵۳... ج گنهکار
- ۱۵۳... د دروغ‌گو
- ۱۵۳... امر به معروف و نهی از منکر
- ۱۵۴... دلایل اهمیت امر به معروف و نهی از منکر
- ۱۵۴... ۱ رهایی از تسلط اشرار
- ۱۵۵... ۲ امر به معروف و نهی از منکر، پایه جهاد
- ۱۵۵... عقوبت یک رفتار دامن گیر اجتماع می‌شود

درس نهم

۱۵۷... فضیلت ها و کمالات انسانی

۱۵۹... مقدمه

۱۶۱... کرامت وجودی انسان

۱۶۲... منع از شرک، مصداقی بزرگ از تکریم انسان

۱۶۳... آزادی انسان

۱۶۴... مهار خویشتن در برابر محرمات الهی

۱۶۶... عقلانیت

۱۶۸... زهد

۱۶۹... تقوا

۱۶۹... (۱) کاستن از اشتباهات

۱۷۰... (۲) مرکب رهنوردی سوسی سعادت

۱۷۱... (۳) بی فروغ شدن انزواها و جلوه های مادی

۱۷۱... (۴) توبه، زمینه ایجاب تقوا

۱۷۲... اخلاص

۱۷۳... برخی از الزامات اخلاقی

۱۷۴... (۱) صبر

۱۷۶... (۲) تواضع

۱۷۷... (۳) صداقت

۱۷۹... (۴) شجاعت

۱۸۲... علم آموزی

۱۸۴... علم و هدفمندی

۱۸۴... کار و تلاش

۱۸۶... کار و هدفمندی

درس دهم

۱۸۹... موانع کمالات انسانی

۱۹۱... مقدمه

۱۹۲... عبادت بدون آگاهی

۱۹۴... تکبر